

Sygn. akt II CSK 368/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

Protokolant Maryla Czajkowska

w sprawie z powództwa "A." Spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością z siedzibą w S.

przeciwko Gminie S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 11 kwietnia 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 15 grudnia 2011 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Strona powodowa (A. spółka z o.o.) wystąpiła wobec pozwanej Gminy S. z powództwem obejmującym zapłatę kwoty 91.970 zł, stanowiącej sumę zapłaconej należności podatkowej i obciążającą inną niewystępującą w sporze Spółką z o.o. (podatnika).

Sąd Okręgowy oddalił powództwo po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

Podatnik (B. spółka z o.o.) była właścicielem nieruchomości, na której urządzono instalację do utylizacji odpadów. Podatnik był zobowiązany do płacenia Gminie S. podatku od nieruchomości. Na podstawie umowy dzierżawy z dnia 12 października 2005 r. z właścicielem tej nieruchomości strona powodowa stała się dzierżawcą na okres 25 lat. W umowie ustalono czynsz dzierżawny w wysokości 5.000 zł miesięcznie plus podatek VAT. Czynsz ten nie pokrywał należnego Gminie podatku od nieruchomości będącej przedmiotem dzierżawy. W czasie trwania umowy dzierżawy prezesem zarządu powodowej spółki była M. Ż., a od 1 marca 2006 r. prokurentem spółki B. (wydzierżawiającego) był jej mąż T. Ż. Spółka ta nie płaciła od dłuższego czasu podatku od nieruchomości.

Apelacja strony powodowej została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił zasadnicze stanowisko sądu pierwszej instancji przy zastosowaniu nieco odmiennej argumentacji prawnej. Zaznaczył, że powództwem objęte są kwoty stanowiące równowartość bieżących należności podatkowych (od stycznia do 29 października 2008 r.), a nie zaległości podatkowe podatnika. Powód (dzierżawca) nie był zobowiązany do płacenia podatku od nieruchomości. Zapłata podatku podatnika spowodowała stan nienależnego świadczenia (art. 410 § 2 k.c.). Jednakże roszczenie powoda o zwrot spełnionego świadczenia nie jest skuteczne w świetle art. 411 pkt 1 i pkt 2 k.c. Strona powodowa nie tylko wiedziała o tym, że nie jest zobowiązana do świadczenia na rzecz Gminy, a nawet miała wolę takiej zapłaty i nalegała na jego przyjęcie przez Gminę. Miała też świadomość, że spółka B. nie była w stanie regulować zobowiązań podatkowych wobec Gminy. Wyłączenie żądania zwrotu uzasadnia także art. 411 pkt 2 k.c., ponieważ

świadczenie powoda czyniło zadość zasadom współżycia społecznego w rozumieniu tego przepisu.

W skardze kasacyjnej strony powodowej podnoszono zarzut naruszenia art. 411 pkt 1 i pkt 2 k.c. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji, ewentualnie - o zmianę wyroku i uwzględnienie apelacji powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi dokonywanymi przez Sądy meriti (art. 398³ § 3 k.p.c.). Uwaga ta jest istotna, ponieważ w skardze kasacyjnej zgłoszono zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 411 pkt 1 i 2 k.c.), nie powołano natomiast zarzutów naruszenia przepisów proceduralnych, a jednocześnie skarżący - przy argumentacji odnoszącej się do wskazanego zarzutu próbuje podważyć niektóre zasadnicze elementy stanu faktycznego (np. sugestia utrwalania przez burmistrza przekonania strony powodowej o konieczności zapłaty podatku, brak „całkowitej świadomości” po jej stronie co do istnienia obowiązku świadczenia, stan niepewności podatkowej, pozostawanie powódki w błędzie co do swoich obowiązków podatkowych, a błąd ten został wywołany przez nierzetelne i sprzeczne z prawem postępowanie pozwanej; s. 5 - 6 skargi kasacyjnej). Taki sposób motywacji podstaw skargi kasacyjnej nie może, oczywiście, odnieść skutku w postępowaniu kasacyjnym.

2. Sądy meriti założyły, że zapłata przez stronę bieżącego podatku od nieruchomości za inną osobę (podatnika) i przyjęcie tej należności przez uprawnioną Gminę prowadziło do powstania po stronie powodowej roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia (art. 410 § 2 k.c.), przy czym w świetle ustaleń faktycznych roszczenie to zostało wyłączone z przyczyn określonych w art. 411 pkt 1 i pkt 2 k.c. Skarżący stara się wykazać, że w rozpoznanej sprawie nie pojawiły się przyczyny wspomnianego wyłączenia, co oznacza - w ocenie skarżącego - skuteczność zgłoszonego roszczenia kondykcyjnego (*conditio indebiti*). Istnieje jednak konieczność rozstrzygnięcia ogólnej i podstawowej kwestii, czy w danej sprawie w ogóle można mówić o powstaniu wspomnianego roszczenia.

Po pierwsze, w toku postępowania ustalono, że oznaczony podatek od nieruchomości obciążał niewystępującego w sporze podatnika. Istnienie ważnego zobowiązania podatkowego (o znacznym rozmiarze) świadczy o tym, że transfer kwoty wskazanej w pozwie na rzecz pozwanej Gminy (podmiotu uprawnionego z tytułu podatku) nie został uzyskany bez odpowiedniego uzasadnienia prawnego, aczkolwiek wynikało ono z przepisów prawa publicznego.

Po drugie, pozwana Gmina (*accipiens*) przyjęła od strony powodowej (nie – podatnika) kwotę pieniężną stanowiącą równowartość należności podatkowej. Co więcej, przyjęcie to nastąpiło w sposób definitywny w tym znaczeniu, że pozwana Gmina nie zamierza dokonać zwrotu wpłaconej przez powoda kwoty i traktuje taką wpłatę jako prowadzącą do umorzenia zobowiązania podatnika. Niezależnie zatem od prawno - podatkowych konsekwencji takiej zapłaty należności podatkowej, o których wspomniano w końcowym fragmencie skargi, transfer sumy pieniężnej do majątku Gminy okazał się definitywny, ostateczny i powiększył jej majątek. Istnienie, jak wspomniano, zobowiązania podatkowego usprawiedliwia prawidłowość prawną takiego transferu majątkowego, także w relacji powód i pozwana Gmina.

Po trzecie, aktywność strony powodowej i ostatecznie zapłacenie w miejsce podatnika (pozostającego z powodem w stosunkach gospodarczych) należności powodowej oznacza, że wspomniany transfer nastąpił kosztem majątku strony powodowej (płacącego), a podatek uzyskał korzyść majątkową w rozumieniu art. 405 k.c. (uniknięcie zapłaty należnego podatku i zachowanie jego równowartości w majątku podatnika). Innymi słowy, zapłata podatku od nieruchomości przez stronę powodową w interesie podatnika spowodowała stan bezpodstawnego wzbogacenia tegoż podatnika kosztem majątku płacącego (art. 405 k.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zapłata podatku obciążającego inną osobę powoduje powstanie roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, które przysługuje płacącemu (niezobowiązanemu) wobec podatnika (zob. np. ostatnio wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r., IV CCSK 442/12, nie publ.).

Po czwarte, wprawdzie Sądy meriti nie ustaliły tego, że powód - płacąc należność podatkową - działała w wyniku uzyskanego upoważnienia ze strony podatnika, jednakże transfer sumy pieniężnej, odpowiadającej wysokości podatkowej została dokonany na rzecz Gminy - jak ustalił Sądy meriti - właśnie w celu wykonania istniejącego i oznaczonego zobowiązania podatkowego, za wiedzą i aprobatą podatnika.

W związku z tym, że wbrew stanowisku Sądów meriti i skarżącego - nie doszło jednak do powstania roszczenia kondykcijnego przewidzianego w art. 410 § 2 k.c., bezprzedmiotowa jest kwestia oceny przyczyn wyłączenia takiego roszczenia, przewidzianych w art. 411 pkt 1 i 2 k.c. Niezależnie od tego zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego odpowiada jednak prawu, skoro Sąd ten - przy innej motywacji prawnej - oddalił apelację strony powodowej jako nieuzasadnioną.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.